

جرم توهین در رویه دادگاهها

حسین زینالی
وکیل پایه یک دادگستری

بنیاد بین‌المللی حقوقی سنا

«بنیاد بین‌المللی حقوقی سنا» با تیمی متشکل از مؤلفین، مدرسین، وکلا و کارشناسان مجرب با کارگروه‌های تخصصی در حوزه‌های: املاک و اراضی، سرقفلی، بیمه‌ای، گمرکی، ثبتی، وصول مطالبات، تنظیم قراردادهای، ارث و امور حسبی، امور خانواده و مسائل کیفری آماده ارائه مشاوره و پاسخگویی به پرسش‌های حقوقی هم‌میهنان محترم می‌باشد.

گروه وکلای سنا: ۰۲۱ ۸۸۸۶۵۱۲۸-۸۸۸۶۵۱۲۰

ارتباط مستقیم با دفتر واحد دعاوی: ۸۸۱۴۰۸۰۸

انتشارات چراغ دانش

انتشارات چراغ دانش اعلام می‌دارد طی گزارش‌های دریافتی و پیگیری‌های بازرسی این انتشارات مشخص گردیده است بعضی از اشخاص از اسم و آرم انتشارات چراغ دانش سوءاستفاده نموده یا به مجعول خود را نماینده یا شعبه‌ای از انتشارات چراغ دانش در خیابان انقلاب در تهران و حتی بعضی از استان‌ها و شهرستان‌ها معرفی نموده‌اند که ضمن پیگیری قانونی و برخورد قضائی با این اشخاص خاطی به استحضار همکاران حوزه نشر، چاپ و پخش کتاب می‌رساند که در صورت وجود نمایندگی در شعب در تهران یا شهرستان‌ها این موضوع در سایت رسمی انتشارات اعلام خواهد شد.

تهران، میدان هفت تیر، ورودی مدرس، کوچه مازندرانی، پ ۴، ط ۶، واحد ۱۴

تلفن تماس: ۰۲۱ ۸۸۱۴۰۶۰۲-۳

www.cheraghdanesh.com

چراغ دانش، چراغ راه اندیشه‌هاست.

فهرست کلی

معرفی جرم توهین و نمونه شکوائیه	۱۳
جرم توهین در آرای دیوان عالی کشور	۳۱
جرم توهین در آرای دادگاه‌ها	۱۰۱
جرم توهین در نشست‌های قضائی	۱۷۵
جرم توهین در نظریه‌های مشورتی	۲۰۳
جرم توهین در قوانین و مقررات	۲۱۳
منابع و مآخذ	۲۲۱

فهرست جزئی

معرفی جرم توهین و نمونه شکوائیه	۱۳
مبحث اول: روند عملی رسیدگی به جرم در دادسرا و دادگاه	۱۵
مبحث دوم: معرفی جرم توهین	۲۲
مبحث سوم: ارکان تشکیل دهنده جرم توهین	۲۲
مبحث چهارم: تشریفات رسیدگی به جرم توهین	۲۶
شکوائیه تهدید، توهین، فحاشی	۲۹
جرم توهین در آرای دیوان عالی کشور	۳۱
مبحث اول: آرای وحدت رویه دیوان عالی کشور	۳۳
۱. صلاحیت دادسراها و رسیدگی به اتهام اهانت و فحاشی	۳۳
۲. غیر قابل گذشت بودن جرم اهانت به مأمورین دولت به هنگام انجام وظیفه	۳۵
مبحث دوم: آرای شعب دیوان عالی کشور	۳۹
۱. مرجع قضائی صالح در رسیدگی به جرم افترا توسط مرتکبین متعدد	۳۹
۲. ایراد ضرب و جرح و توهین	۴۱
۳. لزوم اثبات کذب بودن عمل اسنادی در مقام توهین	۴۸
۴. عدم امکان تعیین دو مجازات برای فعل واحد با عناوین متعدد مانند توهین	۵۴
۵. عدم تناسب جرم فحاشی و مجازات آن	۵۷

۶. توهین و فحاشی و ایراد ضرب نسبت به همسر ۵۹
۷. توهین، فحاشی و ایراد ضرب و جرح ۶۳
۸. تخفیف مجازات‌های ورود به عنف، تهدید و توهین با توجه به شرایط خاص متهم ۶۶
۹. محکومیت خارج از مفاد کیفرخواست در رسیدگی به جرائم برهم زدن نظم عمومی ... ۷۰
۱۰. عدم تأثیر اقرار خارج از دادگاه در جرم توهین و تهدید ۷۵
۱۱. عدول از شهادت بعد از قطعیت حکم در خصوص جرم توهین و تهدید ۷۶
۱۲. شرایط لازم برای تحقق جرم افترا ۷۸
۱۳. تعدد معنوی توهین و مزاحمت تلفنی ۸۲
۱۴. سب‌النبی از طریق شبکه‌های مجازی ۸۵
۱۵. قاعده قرعه در صورت وجود علم اجمالی در خصوص جرم توهین ۹۴
۱۶. اثبات خلاف واقع بودن شهادت شهود در اتهام تهدید و توهین ۹۶
۱۷. قابل گذشت جرم توهین ۹۷
- جرم توهین در آرای دادگاه‌ها ۱۰۱**
۱. عدم اتیان سوگند از جانب شاکی در جرم توهین ۱۰۳
۲. عدم تأثیر شهادت ابوین در اثبات ادعای جرم توهین ۱۰۴
۳. اخلال در نظم عمومی و توهین به مقام قضائی در حین انجام وظیفه ۱۰۶
۴. اظهار ندامت محکوم علیه از شرب خمر و توهین به مأموران دولتی در حین انجام ۱۰۷
۵. توهین و ایراد ضرب و جرح عمدی ۱۰۹
۶. تهدید و توهین به وسیله تلفن ۱۱۰
۷. اختیار دادگاه در تبدیل مجازات با توجه به وضعیت خاص محکوم علیه در جرم ۱۱۳
۸. موجبات تبدیل حبس به جزای نقدی در جرائم توهین و تخریب ۱۱۴
۹. تبدیل مجازات شلاق به جزای نقدی با توجه به وضع متهم در جرم توهین ۱۱۶
۱۰. تعدد مادی توهین و تمرد نسبت به مأمور دولت ۱۱۷
۱۱. تعدد معنوی توهین با ایجاد مزاحمت برای بانوان ۱۲۰
۱۲. عدم تحقق توهین با ایراد ضرب ۱۲۲
۱۳. استفاده غیرمجاز از مهر و توهین و افتراء ۱۲۳
۱۴. صدق مزاحمت تلفنی و فحاشی بر ارسال پیامک ۱۲۵
۱۵. اظهارات وکیل در مقام دفاع از موکل خود در اتهام توهین و افترا ۱۲۶
۱۶. اعمال حق تجدیدنظرخواهی در اتهام توهین و فحاشی ۱۳۰

۱۷. قطعیت قرار الغاء تعلیق اجرای مجازات در اتهامات توهین و تهدید ۱۳۲
۱۸. توهین از طریق ارسال پیام تلفنی ۱۳۴
۱۹. گذشت شاکی خصوصی نسبت به جرم توهین و تهدید ۱۳۵
۲۰. عدم شمول برخی الفاظ به عنوان توهین ۱۳۷
۲۱. اهانت از طریق سیلی زدن در حضور جمع ۱۳۸
۲۲. عدم کفایت دلیل بر وقوع بزه توهین ۱۳۸
۲۳. عدم افاده قطع و تعیین بر وقوع بزه توهین مستند به نقل قول ۱۳۹
۲۴. عدم ذکر الفاظ مورد استعمال در اتهام توهین ۱۴۰
۲۵. عدم پذیرش شهادت شهود صغیر در جرم توهین ۱۴۲
۲۶. رسیدگی به اتهام توهین ۱۴۳
۲۷. پانصد هزار ریال جزای نقدی به اتهام توهین ۱۴۵
۲۸. مجازات شلاق در اتهام توهین و فحاشی ۱۴۶
۲۹. وجود انتقام شخصی در ادای شهادت در خصوص تهمت ۱۴۶
۳۰. تخفیف مجازات توهین ۱۴۸
۳۱. عدم اثبات وقوع جرم توهین با صرف تحقیق از گواه ۱۴۸
۳۲. عدم امکان انکار نوشتن کلمات موهن بر در و دیوار ۱۴۹
۳۳. عدم اعلام و اظهار لفظی یا عملی مورد اهانت ۱۵۰
۳۴. ماده ۳۰ قانون مطبوعات در خصوص نشر مطالب مشتمل بر توهین ۱۵۱
۳۵. طرح دعوی دایر بر توهین و تحقیر و اطلاع دادرسی با غرض ورزی ۱۵۲
۳۶. فقدان عنصر معنوی جرم افتراء یا نشر اکاذیب ۱۵۳
۳۷. برائت از اتهام افتراء ۱۵۴
۳۸. عدم احراز وقوع بزه افتراء به دلیل امکان تأثیر گذاری عواطف مادر و فرزند ۱۵۵
۳۹. تعیین عنوان اتهام افتراء توسط دادگاه تجدیدنظر ۱۵۶
۴۰. تحقق اهانت با به کار بردن الفاظ موجب تحقیر ۱۵۸
۴۱. وحدت جرم دو مورد توهین ۱۵۹
۴۲. قابل گذشت بودن جرائم توهین و فحاشی ۱۶۰
۴۳. تعدد معنوی در ارتکاب تظاهر و قدرت نمایی با چاقو و توهین و ایراد جرح ۱۶۲
۴۴. تعریف بزه توهین ۱۶۴
۴۵. ممانعت زوجه و فرزندان از ورود فرد به منزل و توهین و فحاشی ۱۶۶

۴۶. ایجاد سروصدا و درگیری در اداره دولتی ۱۶۸
۴۷. درگیری و توهین به مأمور در مرجع انتظامی با مأمورین بدون قصد اخلال ۱۷۰
۴۸. تعدد مادی در ارتکاب تهدید و توهین از طریق مزاحمت تلفنی ۱۷۳
- جرم توهین در نشست‌های قضائی ۱۷۵**
۱. توهین به مقامات مملکتی ۱۷۷
۲. شکایت توسط ورثه توهین شونده ۱۷۸
۳. تفاوت اعمال مواد ۱۴۴ و ۱۴۵ با ۶۰۸ قانون مجازات اسلامی ۱۷۹
۴. قابل گذشت بودن جرم تهدید کارمند دولت و توهین به او ۱۸۱
۵. توهین با اقدامات عملی ۱۸۲
۶. مصداق قانونی توهین به مأموران نیروی انتظامی و رفتگران شهرداری ۱۸۳
۷. عدم ضرورت حضور فرد جهت تحقق جرائم توهین فحاشی ۱۸۵
۸. اطلاق شمول کلمه «هر کس» در ماده ۶۱۹ قانون مجازات اسلامی ۱۸۶
۹. اتهام طفل چهارده ساله به ایراد صدمه بدنی غیر عمدی و قتل غیر عمدی ۱۸۷
۱۰. حق شکایت ورثه به قائم‌مقامی شخص مورد توهین واقع شده ۱۸۸
۱۱. افترا به زوجه از طریق انتساب عدم بکارت به زوجه و ماده ۱۴۵ قانون مجازات ۱۸۹
۱۲. تعقیب معاون در جرم افترا پس از قطعیت قرار ۱۹۰
۱۳. تفاوت افترا و نشر اکاذیب ۱۹۲
۱۴. توهین به مقامات مملکتی از طریق گردآوری بریده سخنرانی‌ها ۱۹۴
۱۵. عنوان جزایی برای جعل نسبت دروغین خانوادگی و هتک آبروی غیر ۱۹۵
۱۶. عدم تعارض بین مواد ۶۹۷، ۶۰۸، ۱۴۵ و تبصره ۲ ماده ۱۴۰ قانون مجازات اسلامی ۱۹۶
۱۷. توهین به سردفتر اسناد رسمی ۱۹۷
۱۸. توهین و اهانت به مسجد ۱۹۸
۱۹. انتشار مطالبی توهین‌آمیز علیه بعضی از مقامات مثل قضات ۱۹۹
۲۰. توهین به مقام معظم رهبری ۲۰۰
- جرم توهین در نظریه‌های مشورتی ۲۰۳**
۱. تعیین درجه جرم و تعیین درجه مجازات ۲۰۵
۲. توهین عملی ۲۰۵
۳. ارسال پیامک توهین‌آمیز ۲۰۶

۴. جایز بودن صدور قرار موقوفی تعقیب در جرم توهین توسط بازپرس ۲۰۷
۵. نشر اکاذیب توسط مطبوعات ۲۰۷
۶. اهانت به اعضای تشخیص مصلحت نظام، شورای نگهبان و سایر شوراها ۲۰۸
۷. اهانت به کارمند بانک کشاورزی ۲۰۹
۸. تحقق توهین عملی ۲۱۰
۹. توهین به مأموران شهرداری در حین انجام وظیفه ۲۱۰
۱۰. توهین نسبت به اشخاص موضوع ماده ۶۰۹ قانون مجازات اسلامی ۲۱۱
۱۱. توهین به اعضای شورای اسلامی شهر و روستا ۲۱۱
۱۲. توهین به رئیس دادگستری ۲۱۱
۱۳. توهین به کارکنان کمیته امداد امام (ره) ۲۱۲
۱۴. عنصر مادی جرم توهین ۲۱۲
۱۵. لزوم احراز قصد در اهانت ۲۱۲
- جرم توهین در قوانین و مقررات ۲۱۳
- منابع و مأخذ ۲۲۱

مقدمه

معمولاً رویه عملی دادگاه‌ها در استنباط از قوانین و مقررات در جهت انطباق با مصادیق واقعی تا حدودی با آنچه در کلاس‌های تئوریک دانشگاه‌ها به دانشجویان حقوق آموزش داده می‌شود متفاوت است البته روند آموزشی و طریق ارائه مطالب در کلاس‌های درسی هم به شکلی است که برای طی مراحل تحصیلی صرف مطالعه و پاسخ به سؤالات به صورت تئوری و بدون تطبیق با مصادیق عملی کفایت می‌کند. به این ترتیب معمولاً چون امکان انجام کار عملی حین تحصیل در دانشگاه برای دانشجویان این رشته وجود ندارد فارغ‌التحصیلان وقتی مشغول به کار می‌شوند با کمبود آگاهی و اطلاعات از رویه قضائی و شیوه استدلال و استنباط عملی دادگاه‌ها مواجه هستند؛ لیکن اهمیت آگاهی از رویه قضائی با اشتغال به کار و فعالیت بر هیچ فارغ‌التحصیل حقوقی پوشیده نیست. بی تردید تنها منبع آموزش عملی وکالت، قضاوت و به‌طور کلی رشته حقوق، قبل از حضور عملی در دادگاه‌ها و جلسات رسیدگی، رویه‌های قضائی می‌باشد؛ به عبارت دیگر، مطالعه تصمیمات، پرسش و پاسخ‌ها و اختلاف‌نظرهای کسانی که هر روز به صورت عملی در حال انطباق قوانین با مصادیق واقعی هستند می‌تواند اطلاعات کاربردی و عملی را در اختیار خوانندگان قرار دهد.

اگرچه فارغ‌التحصیلان حقوق بیش از سایرین به مطالعه رویه قضائی نیازمند هستند؛ اما هیچ قشری از جامعه بزرگ رشته حقوق قضائی بی‌نیاز از مطالعه و تحقیق و تفحص در این حوزه علمی نمی‌باشد؛ زیرا رویه قضائی در واقع محرک رشته حقوق است که دائم در حال تغییر و تحول می‌باشد و غفلت از این حوزه موجب عقب‌ماندگی از علم واقعی حقوق و جامعه حقوقدانان خواهد شد. از این رو ناشران تخصصی این حوزه، هر کدام به طریقی نسبت به جمع‌آوری و انسجام‌بخشی به مطالب و موضوعات راجع به رویه قضائی اقدام می‌کنند که انتشارات چراغ دانش نیز در همین راستا و برای انجام بخشی از وظایف فرهنگی خود در نظر دارد نسبت به تدوین و جمع‌بندی مطالب رویه قضائی به صورت منظم و منحصر به فرد با ویژگی‌های مخصوص برای هر دعوا طی یک کتاب جداگانه به صورت کاربردی و با دسترسی آسان به مطالب هر دعوا اقدام نماید لذا در راستای تأمین این هدف، مجموعه‌ای از کتاب‌ها تحت عنوان کلی «دعوای... در رویه دادگاه‌ها» که شامل موارد زیر است تدوین و تألیف خواهد شد:

۱. آراء وحدت رویه؛

۲. آراء اصراری؛

۳. آراء شعب دیوان عالی کشور؛

۴. آراء دادگاه‌های بدوی و تجدیدنظر؛

۵. نشست‌های قضائی؛

۶. نظریه‌های مشورتی؛

۷. قوانین و مقررات مرتبط با موضوع؛

۸. نمونه دادخواست و معرفی دعوا.

در این مجموعه سعی شده است رویه قضائی کشور در خصوص هر دعوا به صورت منسجم و منظم گردآوری شود تا وکلا، حقوقدانان و قضات محترم در مراجعه به رویه قضائی در کمترین زمان به بهترین وجه مطالب مطلوب خود را یافته و استفاده نمایند. با توجه به تعدد بسیار آراء دادگاه‌ها (دادگاه بدوی و تجدیدنظر) در برخی موارد حداکثر سعی بر آن بوده از موارد متفاوت آراء صادره در موضوع نمونه در قسمت رأی آورده شود و همچنین در سایر موارد؛ مثل آراء وحدت رویه، آراء دیوان عالی کشور، موارد مرتبط به موضوع ذکر شده است تا با توجه به اهمیت این آراء مورد استفاده خوانندگان و مراجعه‌کنندگان عزیز قرار گیرد.

مختصر ویژگی‌های کتاب:

۱. تدوین و گردآوری منظم و منسجم تمام مطالب مربوط به دعوا؛

۲. تقسیم‌بندی موضوعی برای هر کدام از مطالب؛

۳. ارائه معرفی دعوا و نمونه دادخواست در اول مجموعه؛

۴. ذکر عنوان برای هر مطلب به صورت خلاصه در فهرست؛

۵. دسترسی سهل و آسان به مطلب دلخواه در کمترین زمان.

«گروه پژوهشی» انتشارات مفتخر خواهد شد از تجربیات، آراء و سایر مطالب حقوقی موجود نزد اساتید، وکلا، حقوقدانان و سایر همکاران در راستای مفیدتر شدن مجموعه در چاپ‌های بعدی استفاده نماید. لذا موجب خرسندی خواهد بود که خوانندگان عزیز از هر صنف ضمن ارسال انتقادات و پیشنهادات خود در مورد هر کدام از موضوعات به صورت (کتبی یا از طریق ایمیل یا تلفنی) ما را در پربار کردن مجموعه حاضر یاری فرمایند.

مدیر مسئول انتشارات

یک هزار و سیصد و نود و شش

فصل اول

معرفی جرم توهین و نمونه شکوائیه

مبحث اول: روند عملی رسیدگی به جرم در دادسرا و دادگاه^۱

برای رسیدگی به هر عنوان مجرمانه مراحل چهارگانه‌ای وجود دارد که شاکی باید ضمن آگاهی از این مراحل اقداماتی که به وی مربوط و منتسب می‌باشد را انجام داده تا شکواییه وی ثبت و انجام تحقیقات و تعقیب رسیدگی و صدور حکم و اعمال مجازات فراهم گردد.

گفتار اول: تنظیم شکواییه و مراجعه به دادسرای صالح

اولین اقدام شاکی برای اعلام جرم و تظلم خواهی تنظیم شکواییه می‌باشد؛ چرا که مطابق ماده ۶۴ قانون آیین دادرسی کیفری مصوب ۱۳۹۲ یکی از جهات قانونی برای شروع به تعقیب، شکایت شاکی یا مدعی خصوصی است البته اگر جرم جنبه عمومی داشته باشد اقامه دعوا و تعقیب متهم از این جنبه از وظایف دادستان محسوب می‌شود.

الف) نحوه تنظیم شکواییه و شرایط آن: به تکلیف ماده ۶۸ قانون آیین دادرسی کیفری شاکی یا مدعی خصوصی می‌تواند شخصاً یا توسط وکیل شکایت کند در شکواییه موارد زیر قید می‌شود.

۱. نام و نام خانوادگی، نام پدر، سن، شغل، میزان تحصیلات، وضعیت تأهل، تابعیت، مذهب، شماره شناسنامه، شماره ملی، نشانی دقیق و در صورت امکان نشانی پیام نگار (ایمیل)، شماره تلفن ثابت و همراه و کدپستی شاکی؛
۲. موضوع شکایت، تاریخ و محل وقوع جرم؛
۳. ضرر و زیان وارده به مدعی و مورد مطالبه وی؛
۴. ادله وقوع جرم، اسامی، مشخصات و نشانی شهود و مطلعان در صورت امکان؛

---

۱. روند رسیدگی عملی برای «مجموعه کتب کیفری ... در رویه دادگاه ها» به رشته ی تحریر در آمده است لیکن به طور مفصل معرفی هر جرم حسب عنوان تعریف شده در کتاب به همراه ارکان تشکیل دهنده ی آن در مبحث دوم تشریح گردیده است.

۵. مشخصات و نشانی مشتکی عنه یا مظنون در صورت امکان؛

قوه قضائیه مکلف است اوراق متحدالشکل مشتمل بر موارد فوق را تهیه کند و در اختیار مراجعان قرار دهد تا در تنظیم شکواییه مورد استفاده قرار گیرد. عدم استفاده از اوراق مزبور مانع استماع شکایت نیست.

بعد از تنظیم شکواییه شاکی باید از دو جهت تمبر باطل نمایند:

۱. تمبر از بابت تصدیق اوراق پیوستی: همزمان با تنظیم شکواییه باید شاکی تمامی اسناد و مدارک و ادله مکتوب خود را پیوست شکواییه نموده و این اسناد را به تکلیف بند ۱۷ قانون وصول برخی از درآمدهای دولت و مصرف آن در موارد معین باید با پرداخت مبلغ «۵,۰۰۰ ریال» مصدق نماید.

۲. تمبر هزینه شکایت کیفری: باید با مراجعه به واحد تمبر در دادسرای مربوطه مطابق بند ۴ قانون وصول برخی از درآمدهای دولت و مصرف آن در موارد معین با پرداخت مبلغ «۵۰,۰۰۰» تمبر از بابت هزینه شکایت ابطال نماید.

ب) تقدیم شکواییه به دادسرای صالحه: بعد از تنظیم شکواییه، دومین اقدام شاکی تقدیم این عرض حال به دادسرای صالح برای رسیدگی می باشد. مستفاد از ماده ۱۱۶ قانون آیین دادرسی کیفری سلسله مراتب صلاحیت دادسرای های برای رسیدگی به جرم به شرح ذیل می باشند:

۱. دادسرای محل وقوع جرم: اصل و قاعده این است که شاکی باید ابتدائاً شکواییه خود را به دادسرای محل وقوع جرم تقدیم نمایند.

۲. دادسرای محل کشف جرم یا دستگیری متهم: اگر محل وقوع جرم مشخص نباشد شکواییه به دادسرا تقدیم می شود که جرم در حوزه آن کشف شده یا متهم دستگیر شده است.